

Postimees

2003

Nagu päris Itaalia: rootslase Michael Forsséni lavakujundus ja kostüümid viitavad Itaalia heale tundmisele.

2x Toomas Huik

Kaks süütut armastajat kurja tähe all

Esietendus

«Romeo ja Julia»

Koreograaf-lavastaja Tiit Härm. Peaosades Marina Tširkova ja Vladimir Arhangelski.

Estonia teatris 8. novembril

KALLE KÄSPER
kirjanik

Ma ei ole ehk kõige õigem inimene arvustama Estonia uuslavastuse professionaalsete voores või puudujääke. Kuid võib-olla on isegi autoritel endil mõnikord huvitav lugeda, kuidas on nende taotlused jõudnud publikuni.

Mis mulle Tiit Härmil «Ro-

eriti paeluvad olid massistseenid, tantsijad aina vaheldusid, tüdrukuid asendasid poisid ja poisse tüdrukud, soolole järgnes rühmatants ja vastupidi.

Andekalt oli lahendatud Romeo ja Julia laulatusstseen, eriti selle algus, kus Härmile on tulnud õnnelik idee tuua lavale palvetajad. Ka Romeo mehustumine on väljendatud väga plastiliselt, mida duett edasi, seda kõrgemale hakkas Julia armastatu kätel tõusma.

Tänapäeva meeslavastajad, kes enne ise on olnud tantsijad, loovad sageli huvitavama koreograafia meesantsijatele kui baleriinidele. Erandiks pole ka Härm. Nii Romeo (Vladimir Arhangelski) kui ka Mercutio (Linnar Looris) ja Benvolio (Sergei Ustin) rollid

Mõigem inimene arvestama Estonia uuslavastuse professionaalseid voorusi või puudujääke. Kuid kui mõnikord näib autoritel en- kuidas on nende taotlused jõudnud publikuni.

Mis mulle Tiit Härm «Romeos ja Julias» kõige rohkem meeldis, oli lavastuse hoolikas läbimõtlemine. Mulle näib, et Härm peab, nagu minagi, loogikat, elulist tõepära, kunstiteose sünni esimeseks eeltingimuseks.

Muide, selles mõttes on «Romeo ja Julia» keeruline, sest Shakespeare on mõned süžeeniided üpris jämedalt kokku traageldanud. Raske on ennast – ja vaatajat – uskuma panna, et kaks noort inimest võivad imelühikese aja, kõigest paari päeva jooksul teineteisesse nii hullumeelselt armuda, et on valmis pigem tapma enese, kui elama edasi kellegi teise abikaasana.

Ka pole keegi suutnud siiani mulle selgeks teha, kuidas niisugune täiskasvanud mees nagu paater Lorenzo võib korda saata sedavõrd ogara teo nagu lugu unerohuga, miks ta ei lähe Capulettide poole ega tunnistata üles, et on Julia salaja lalutanud ja tüdruk ei saa abielluda teisega? Kas ta on lihtsalt opakas?

Viimane küsimus välja arvatud, on Härm tragöödia süžeeikäigud psühholoogiliselt motiveerinud. Vaataja ei näe laval mitte üksnes seda, mis toimub, vaid ka, miks see just nii toimub.

Bella Italia

Verona turuplats. Heledat värvi majad, arkaadiga rõdu, trepp, ja kõige selle kohal – pilvitu taevas. Miski ei ennusta, et selles linnas hakkab peatselt hargnema tragöödia, ka siis mitte, kui eluröömsa tantsu katkestab kahe noormeestega tüli tüdrukute pärast. Poisid lahutatakse kiiresti, avalik arvamus on mõõgatärastamise vastu.

Tulevik on ähvardav ja selle ähvarduse tajumine tõstab Romeo (Vladimir Arhangel'ski) ja Julia (Marina Tširkova) tunde magusvalusa ekstaasini.

Midagi hirmsat ei juhtu ka tantsupeol Capulettide pool: Romeo ja Julia kohtuvad ning hakkavad teineteisele meeldima. Kõrgi Tybaldi järjekordne tülinorimine surutakse külalislahkuse põhimõttele tuginedes maha.

Romeo ahastus kinnise värrava ees vaheldub poeetilise «rõdustseeniga». Kuid ikka pole põhjust rääkida tõsisest armuloost, see on vaid veetlus, mis noori teineteise poole tõmbab. Isegi salalaulatus näib pigem uljaspäise tembuna, peaaegu et koerustükina kui igavese armuvandena.

Kõik muutub, kui Tybalt tapab Mercutio, ja Romeo – Tybaldi. Nüüd alles selgub, kui suur on vihkamine, mis näris Montecchisid ja Capulettisid. Enam ei ürita tüdrukudki poisse lahutada, vastupidi, ka nemad lähevad omavahel karvupidi kokku.

Esietendusel viibis hulgaliselt poliitikuid. Ma arvan, nen-

dele võis värskendav olla korra endale meenutada, mida tähendab selline vaen tänapäevalsel kujul. Elu sunnib ühel territooriumil asuvaid rahvaid viisakalt teineteisele naeratama, aga südames käärivad endised või praegused solvumised, mis teatud olukorras võivad lahvatada veresaunaks.

.....
Etendus oli väga ühtlane, keegi «ei vajunud ära», kordeballett tantsis tehniliselt keerulised tantsud sünkroonselt.
.....

Romeo ja Julia teine kohtumine *tête-à-tête* ei sarnane sugugi esimesega. Tybaldi surm ripub Damoklese mõõgana tuleviku kohal, ja selle ähvarduse tajumine tõstab tunde magusvalusa ekstaasini.

Veel dramaatilisemaks muutub sündmustik, kui Julia ette tuuakse peigmees, Paris. Kui palju tüdrukuid enne ja

pärastki sattusid samasse olukorda, ja kui paljud sõandasi vanematele vastu hakata? Muidugi, Julia protestis on tublisti lapselikku kangekaelsust – ja ometi on see mäss, võitlus valikuvabaduse eest.

Niisuguste, diskreetsete vahendite abil on Tiit Härm «Romeo ja Julia» tavateemade, armastuse ja vaenu kõrvale tõstnud vabaduse idee.

Romeol kahjuks pole kellegi vastu mässata, seepärast jääb tema enesetapp rohkem meeletehte väljenduseks kui eksistentsiaalseks valikuks. Võib-olla on selles teatud määral «süüdi» ka Prokofjev, kes on lõpupildi suure hulga sündmuste jaoks kirjutanud vähe muusikat.

Ballett on tants

Mulle meeldis, et Härm on koreograafias järjekindlalt lähtunud muusikast. Lavastus on väga tantsuline (palju tanstulisem, kui näiteks Rudolf Nurejevi lavastus Grand Operas),

Tänapäeva meeslavastajad, kes enne ise on olnud tantsijad, loovad sageli huvitavama koreograafia meestantsijatele kui baleriinidele. Erandiks pole ka Härm. Nii Romeo (Vladimir Arhangel'ski) kui ka Mercutio (Linnar Looris) ja Benvolio (Sergei Upkin) rollid olid mahukad ja tehniliselt keerulised.

Julia koreograafiline joonis oli igavam. Marina Tširkoval on head eeldused, tal on ilus pöid ja ta on väljendusrikas, kuid tema tehnilisest võime- test me selle lavastuse põhjal täit pilti ei saanud, tantsu asemel tuli tal sageli kasutada miimikat.

Küll oli väga huvitav, üht- aegu külm ja sensuaalne, sin- joora Capuletti (Ingrid Iter), kes meenutas mulle Kunin- ganna Patrice Barti «Luikede järves».

Itaalia mis Itaalia

Väga meeldis kujundus (Michael Forssén). Nii deko- ratsioonid kui ka kostüümid olid meeleolukad, oli näha, et lavastaja ja kunstnik tunnevad hästi Itaaliat ja armastavad seda maad. Tänu kahele tasapinnale tundus rahvusooperi tilluke lava seekord võrdlemisi avar.

Eriti õnnestunud oli kiriku- stseenis ristilöödud Kristuse kuju, kes oli just sellises asen- dis, nagu ta tegelikus elus on – seljaga meie poole.

Isegi mina, võhik, sain aru, kui palju on paari aastaga ede- nenud rahvusooperi balleti- trupp. Etendus oli väga ühtlane, keegi «ei vajunud ära», kordeballett tantsis tehniliselt keerulised tantsud sünkroonselt.

Etenduse finaalis on õnnestunud Montecchide ja Capulettide ühinemine ning Romeo ja Julia viirastus rõdul, seevastu nendele «mälestussamba» püstitamine näis vaieldavana. Lavastuse mõte – et kunagi on keegi surnud ka selle eest, et tänapäeva tüdrukud ja poisid ise endale elukaaslase võiksid valida – oli niigi selge.